

Ladislav Smoljak, Zdeněk Svěrák – Dobytí severního pólu

Žánrové vymezení:

- divadelní hra komického rázu – komedie
- založená na monolozích a dialozích postav
- je zde důležitý jazykový humor
- vyžaduje intelektuální úroveň
- Severské drama situováno do roku 1909
- Premiéra roku 1985
- Žižkovské divadlo Jára Cimrmana je pražské divadlo, z jehož repertoáru jsou nejznámější hry Ladislava Smoljaka a Zdeňka Svěráka s tematikou českého génia Járy Cimrmana. V divadle hrají pouze muži.
- Z. Svěrák společně s Ladislavem Smoljakem a Jiřím Šebánkem vymyslel postavu fiktivního českého génia Járy Cimrmana. S Ladislavem Smoljakem napsali pro Divadlo Jára Cimrmana řadu divadelních her, jako jejichž fiktivní (spolu)autor je uváděn právě Jára Cimrman. Ten je také hlavním hrdinou jejich společného celovečerního filmu Jára Cimrman ležící, spící.

Zdeněk Svěrák

- vystudoval Vysokou školu pedagogickou, obor český jazyk, literatura
- byl učitelem v základní škole v Měcholupech na Žatecku a na gymnáziu v Žatci
- byl redaktorem Československého rozhlasu
scenárista ve FS Barrandov
- v letech 1961–1969 byl členem KSČ
- úspěšný herec i scénarista (Kolja, Obecná škola, Vesničko má středisková)
- písničky pro děti, psal texty k písním pod pseudonymem Emil Synek (Holubí dům)
charitativní činnost
- píše knihy pro děti i dospělé

Ladislav Smoljak:

- byl filmový i divadelní režisér, scénarista a herec.
- úzce spolupracoval se Zdeňkem Svěrákem, se kterým psal pro Divadlo Jára Cimrmana hry o českém fiktivním géniovi Járovi Cimrmanovi
- vystudoval matematiku a fyziku na Vysoké škole pedagogické
středoškolský učitel na gymnáziu
- Před sametovou revolucí nacházeli diváci v jeho divadelních hrách politické paralely, které také přispěly k jejich popularitě, ačkoliv se vyhýbal prvoplánové politické satíře. To se odrazilo také v přístupu vládnoucího režimu k Divadlu Jára Cimrmana, které se muselo často stěhovat. V roce 1989 podporoval změnu režimu, později často politickou scénou komentoval a angažoval se v občanských protestech.
- Ladislav Smoljak hrající, bdící – Zdeněk Svěrák, Nakladatelství Fragment

Jára (da) Cimrman:

- je fiktivní postava univerzálního českého génia, vytvořená Jiřím Šebánkem a Zdeňkem

Svěrákem.

- Na motivy jeho údajného života a díla byla vytvořena podstatná část repertoáru Žižkovského divadla Járy Cimrmana, hry napsané jeho jménem a „vědecké“ přednášky.
- Byl o něm natočen i divácky úspěšný film Jára Cimrman ležící, spící.
- Hra měla premiéru 25. října 1985 v Divadle Jiřího Wolкера v Praze

Obsah

Postavy:

Varel Fryštenský

- silný
- přihloupý
- mladý, ale svojí povahou a svojí nižší inteligencí způsobuje mnoho vtipných scének

Karel Němec

- náčelník
- vůdčím typem
- do všeho se vrhá přímo
- udržuje disciplínu

Vojtěch Šofr

- lékárník
- věčný optimista
- velmi upovídaný
- zná mnoho historek, kterými se snaží uvolnit situaci

Václav Poustka

- pomocný učitel
- velmi znalý člověk
- snaží se do výpravy vnést zábavu
- nebrání se aktualitám
- vede polární deník

Americký čech

- zmrzlý člověk, kterého potkají na cestě

Jazyk:

- celé dílo je v podstatě jedna velká přímá řeč – jedná se o rekonstrukci cesty na severní pól
- dílo je rozvrstveno do rozhovorů mezi jednotlivými postavami
- dramatem Dobyetí severního pólu se rovněž prolínají různé básně, písně, aktuality..., archaismy, historismy, germanismy...
- napsáno jako divadelní hra

Téma:

Tématem je rekonstrukce cesty na severní pól. Popisuje nástrahy, které výpravu potkaly po cestě (nedostatek jídla, zima apod.).

Kompozice:

Stejně jako většina ostatních představení Divadla Járy Cimrmana, je i severské drama Dobyetí

severního pólu složeno ze dvou částí – série odborných referátů, týkajících se života a díla Járy Cimrmana a v druhé části pak ucelenějšího zpracování některého jeho díla – v tomto případě činohry *Dobytí severního pólu* Čechem Karlem Němcem 5. dubna 1909. Doba konce Rakousko-Uherska. Míchá se nostalgie s odporem k období Rakouska – Uherska.

Tato hra je uvozena následujícími referáty (v závorce je název postavy, kterou zpravidla příslušný přednášející ztvárňuje po přestávce):

Nově objevená báseň – recitace básně „Školní brašnička“ (Lékárník Šofr)

Zkouška nové technické síly (Učitel Poustka)

Objev arktického sněžného člověka (VarelFrištenský)

Cimrmanova záhadná hra *Přetržené dítě* (Americký Čech)

Živé obrazy Járy Cimrmana – rekonstrukce několika živých obrazů (Náčelník Karel Němec)

Masová scéna „Škodou nezjistí, kdo se pojistí“ – rekonstrukce živého obrazu (Václav Poustka)

Ukázka

V pražské restauraci „Pod Vyšehradem“, kam Cimrman rád chodíval na rybí speciality, přisedl k němu jednoho večera majitel hostince a zeptal se ho, zda by pro příští ples ledařů branického pivovaru nesestavil živý obraz „Češi na severním pólu“. Cimrman nabídku přijal a rozhodl se, že prostuduje polární tematiku přímo na místě.

Nejcennějším přínosem jeho cesty do Arktidy byl jeho objev sněžného člověka (játyho). Cimrman se s ním osobně setkal, a jelikož k tomu došlo právě v době říje, mohl zblízka pozorovat jeho pohlavní život.

Po návratu do vlasti, jsa silně nachlazen, nadiktoval svému sousedu Padevětovi hru „Přetržené dítě“, která byla takřka nehratelná v podobě, jak ji rekonstruoval dr. Brukner, která je však naprosto hratelná po revizi textu, kterou později provedl prof. Vondruška.

*Když se Cimrman uzdravil, ale jeho pravá ruka díky omrzlinám nebyla s to udržet pero, napsal levou rukou hru „kompaktní a čirou jako střechýl“ (Šalda) *Dobytí severního pólu* Čechem Karlem Němcem. Z ní se svět – bohužel pozdě – dovídá, že čtveřice pražských otužilců stanula na nejsevernějším bodu naší planety o celý den dříve než Američan R. E. Peary.*